

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра хореографічного мистецтва**

**ВИСВІТЛЕННЯ ПОБУТОВОЇ ТЕМАТИКИ СЕРБСЬКОГО
НАРОДУ ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Кваліфікаційна робота (пояснювальна записка)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка
Спеціальності 024 Хореографія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Хореографія
Здарська Ярослава Віталіївна

Керівник доцент Рехліцька А.Є.
Рецензент доцент Форостян А.Ф.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретична основа твору	6
1.1. Історична довідка.....	6
1.2. Мотивація.....	8
РОЗДІЛ 2. Ідейно – тематичний аналіз	9
2.1. Лібрето.....	9
2.2. Архітектоніка номеру.....	9
2.3. Тема, ідея, стиль, жанр, форма, вид.....	10
2.4. Дійові особи та виконавці.....	10
2.5. Музична основа.....	10
2.6. Опис костюмів.....	12
РОЗДІЛ 3. Запис танцю	15
3.1. Сценарно – композиційний план.....	15
3.2. Умовні позначення.....	21
3.3. Запис композиції.....	22
3.4. Опис комбінацій (за тактами).....	27
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТОК А	38
ДОДАТОК Б	39

ВСТУП

Актуальність теми. У наш час новітніх технологій та сучасного мистецтва кожного дня з'являється щось нове, а вічні цінності, якими є історія традиції, звичаї – відходять на другий план. Увійшовши у контекст сучасного мистецтва, танець набуває нової форми, сенсу та ролі, посуваючи народне мистецтво на другий план, та не звертаючи увагу на те, що раніше народний танець був одним з головних чинників духовності людини.

Народне мистецтво відображає національні традиції, є показником духовних цінностей народу і має важливе значення для культури кожної нації. Наше століття бурхливе та невтримне, і, за таких умов, збереження власних духовних, національних та естетичних цінностей набувають неабиякої актуальності. Із залучанням до цього процесу підростаючого покоління, відбувається зв'язок мистецтва з народом. Художня творчість впливає і водночас є показником життя, боротьби, почуттів та намагань людства, їхньої психології, інтересів та ідеалів.

В процесі збереження національних та естетичних цінностей велике значення має зацікавленість культурою інших країн. В ній закладено історію народу, його обряди, звичаї, темперамент та особливості ментальності. Яскравим представником є сербська культура. Вона дуже схожа на культуру слов'ян, своїми традиціями та обрядами, і саме тому ми звернули увагу на сербську народну хореографію з її оригінальністю та самобутністю.

Танцювальна лексика сербського народу – життєрадісна, яскрава, із захоплюючим ритмом і каскадом рухів є однією з найяскравіших сторінок хореографії світу. Сербський танець є у репертуарі багатьох професійних та аматорських колективів, його люблять і танцюють із захватом і запалом.

Сербська культура – це справжня скарбниця цілого народу. В ній і музика, і колорит національного костюма, звичаї, творчість і багато іншого. Однією з перлин культурного надбання сербів є народна хореографія. Вона представлена безліччю видів та жанрів.

Танець «Коло» який ми обрали для розкриття теми нашої роботи, належить до побутових сербських танців і поєднує складну та швидку музику зі стрімким, захоплюючим ритмом.

Тема: Висвітлення побутової тематики сербського народу засобами хореографічного мистецтва.

Мета – полягає в обґрунтуванні мистецької значущості сербського народного танцю в контексті збереження культурних надбань народів світу.

Завдання. Для досягнення мети ми визначили наступні завдання :

- визначити та проаналізувати історичну основу твору;
- вивчити мотивацію твору;
- скласти лібрето номеру;
- визначити архітекtonіку постановки;
- зробити ідейно-тематичний аналіз;
- визначити дійових осіб та виконавців;
- проаналізувати музичну основу твору;
- зробити опис костюмів з ілюстраціями;
- охарактеризувати композиційний план та використані рухи;
- розробити композицію танцю.

Об'єкт дослідження – народні витоки та сучасні презентації сербського танцю.

Предмет дослідження: особливості лексики та композиції сербського танцю «Коло»;

Методологічна основа дослідження.

В роботі під час виконання визначених завдань було застосовано:

- аналітичний метод – для аналізу причино-наслідкових особливостей виконання і встановлення сучасних норм

- історичний метод
- порівняльний метод
- синтетичний метод
- класифікаційний метод

Структура роботи. Робота представлена вступом, трьома розділами, висновком, списком використаних джерел та додатками.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ТВОРУ

1.1.Історична довідка

Сербія, має дуже цікавий розвиток етнічної національної культури. Величезний вплив на цей процес надали Візантійська імперія і православна релігія. В цілому, сербські звичаї і національні традиції дуже близькі решті християнського слов'янського світу.

Серби протягом багатьох століть дбайливо ставилися до своєї культури, тому що таким чином вони зберігали свою самобутність під правлінням Османської імперії. До сих пір серби щорічно відзначають різні свята, історія яких сягає до раннього Середньовіччя. Самий популярний сербський свято – «Видів Дан» (місцевий варіант дня Святого Віта) [13]. А яке ж свято без танцю?

Хореографія - одним з найвиразніших засобів народного мистецтва. Танцювальна культура сербів зазнала впливу сусідніх народів Югославії та Хорватії і має велику кількість різноманітних красивих рухів. Серби надають перевагу масовим танцям, але сольні парні танці, малі групи також існують.

В Сербії нарахована 1668 назв танців як загальнопоширених, так і місцевих. Крім залишків обрядово-магічних танців і танців з елементами міміки, збереглися старі танці (тро, анац, Євка, ослиця, deeojauno коло). Найпопулярніші танці –моравец, у жердину, вратанка (швидка) і ін. Нові танці виникають поряд зі збереженими і перетвореними старовинними танцями. Так, під час та після другої світової війни утворилися та міцно увійшли в побут найбільш поширені партизанські танці – «козарачко коло», «Титове коло». Вони виникли на основі старих боснійських і чорногорських танців в комбінації з партизанськими піснями.

«Коло» означає «колесо», а в більш широкому сенсі – «круглий». Сербське коло – це хоровод, який відрізняється від звичайних томних і ставних хороводів енергійністю і завзятістю. Рухаючись по колу, танцівники виконують віртуозні рухи ногами. Руки при цьому кладуть на плечі або пояс сусіда по хороводу. Здавалось би неважка техніка рухів ніг дається не кожному, особливо, коли темп музики дуже швидкий. Але танець згуртовує, затягує, і хочеться перевершити майстерність сусіда. Таким чином «Коло» вважається воістину народним танцем. Його все ще танцюють на святах і народних гуляннях звичайні люди, не зважаючи на те, що за вікном уже 21 століття.

Назвою «Коло» позначаються музичні твори, які виконуються певним чином і підрозділяється на Чачак, ужічко коло, моравац і інші.: Тут важливу роль мають як ритм, так і музичні інструменти. І під кожен з них танцюють різними рухами ніг.

Звичайно, музика була не завжди. За старих часів коло танцювали під спів, звідки збереглися народні жартівливі пісеньки. Складним для виконання був цей танок, коли акомпанементом слугували удари ніг об землю та брязкання металевих прикрас у жінок.

Коло, або по-іншому хору – це сербський народний танець, назва якого означає або «круглий», або «танець», який знову ж таки йде по колу. Коло буває закритим, коли створюється власне коло, і відкритим, коли це коло не замикається. Той, хто перший в низці незамкнутого кола зазвичай тримає в руці хустку і розмахує нею круговими рухами і веде за собою по колу всіх інших. Іноді народу буває настільки багато, що танцюючі закручуються в спіраль[38].

Після утворення Федеративної Республіки широкого розмаху набула народна самодіяльність. Систематично влаштовуються фестивалі народних пісень і танців. Серед самодіяльних колективів одне з перших місць займають ансамблі народних танців студентського товариства

імені Бранко Крисмановича і молодіжного культурного товариства «Іво Лола Рібаріх».

Отже, фольклор зіграв значну роль у формуванні національної культури, яка має відображення у танцювальних традиціях.

1.2.Мотивація

Обрати сербський танець мене спонукала зацікавленість танцювальним мистецтвом країн ближнього зарубіжжя. Поглибившись у вивчення цієї теми, дослідивши культуру, побут, характер сербського народу, його історичний розвиток, я дійшла висновку, що мистецтво сербського народу відрізняється багатим різноманіттям. При перегляді відео матеріалів сербських хореографічних постановок, я була вражена манерою виконання та артистизмом, майстерністю, а особливо, танцювальною лексикою.

Відомо, що у процесі історичного розвитку на сербську культуру впливали сусідні народи, це Угорщина, Румунії, Хорватії, Болгарії та ін. Сприймаючи танцювальну культуру цих країн, серби трансформували її у своєму національному стилі, наділили тільки їм властивій манері і прийомам. І тому, всі набуті танці стали і залишаються чисто сербськими, тому що ні в одного з вище перелічених народів немає подібних.

Сюжети самих танців, їхні мелодії, ритмічні малюнки, багата лексика вражає своїм різноманіттям і накопичувалась багатьма століттями. Тому, тема сербського танцю є надзвичайно цікавою для вивчення та створення авторської роботи.

Для постановки ми обрали сербський танець «Коло», тому що вважаємо його дуже цікавим. Швидкий темп надає динаміки та створює неймовірний танцювальний вихор на сцені.

РОЗДІЛ 2

ІДЕЙНО-ТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ

2.1.Лібрето

Коли на дворі гарна погода, а вся робота вже закінчена на думку приходить лише одне, відпочинок. Молоді хлопці та дівчата зібрались на гуляння, і звичайно, яке свято без танцю.

Зібравшись біля священного дерева, молодики вирішують запросити дівчат потанцювати з ними. Юнаки починають виводити повільно дівчат до центру галявини. утворюючи коло. Взявшись за руки вони пританцювують тим самим ще більше заохочуючи до танку інших, коли людей збирається достатньо рухи по колу стають енергійнішими.

Через деякий час танцювальне коло не можливо зупинити. Молодики виконують дрібні складні рухи настільки емоційно, що не можливо відвести від них погляду.

Юнаки вирішують похизуватися перед дівчатами своєю майстерністю, та дівчата не уступають їм у вправності. Темп щосекунди стає швидшим і закінчується загальним об'єднанням дівчат та хлопців у стрімкому танцювальному вихрі. Зарядивши позитивним настроєм себе та інших, танцівники в колі поступово зупиняються.

2.2.Архітектоніка номеру

Експозиція: вихід дівчат та хлопців на сцену.

Зав'язка: виходячи на свої місця юнаки та дівчата розпочинають спільний танець.

Розвиток дії: танець стає все швидшим і хлопці та дівчата починають показувати свою майстерність по черзі.

Кульмінація: юнаки та дівчата в грайливому та енергійному темпі рухаються по колу заходяться у стрімкому танці.

Розв'язка: хореографічна композиція закінчується на емоційному підйомі в точці, одній лінії.

2.3.Тема, ідея,стиль, жанр, форма, вид

Тема: Висвітлення побутової тематики сербського народу засобами хореографічного мистецтва;

Ідея: відтворити образ сербського народу та залучити глядача до ознайомлення з культурою Сербії ;

Стиль: сербський народний танець;

Жанр: побутовий;

Форма: масова;

Вид: народний танець.

2.4.Дійові особи та виконавці

Виконують студенти 1-4 курсу денної форми навчання:

2.5.Музична основа

Музика завжди була, є і буде невід'ємною частиною духовного життя будь-якого народу.

Крім сільської народної музики, існують і міські народні пісні, мелодії яких охоплюють більш широкий звукоряд. Вони представляють більш розвинені музичні форми [36].

Розвиваючись на багатих традиціях музичного фольклору слов'янських культур, сербська музика ввібрала риси і візантійської та романської музичних культур. Також впливу надала музика мусульман Сходу.

Найбільшого поширення в музичному фольклорі отримали ліричні пісні, яким була властива свобода імпровізації, героїчний епос, пісні якого відображали боротьбу проти турків завойовників, а також пісенно-танцювальний жанр коло, якому характерна зміна ритму та використання змішаних розмірів.

Загалом особливістю сербської музики є:

- наростання в швидкий темп;
- ламаний ритм;
- струмка мелодія звучання;
- квадратна.

Акомпанементом для співу та танців слугували різноманітні народні музичні інструменти: ударні – бубни, турецький барабан, дарабука; духові – сопілки, подвійні сопілки, кавал; струнні – мандоліна, однострунні, рідше двострунні гуслі.

На основі народної манери виконання, декілька поколінь композиторів (Й. Марінкович, С. Мокраняц, П. Костич, Б. Йоксимович, С.Хрестіч, П.Коньовічін) з кінця XIX ст. до наших днів, створило особливий сербський стиль в народній музиці, де на зміну народним інструментам приходять скрипка, духові інструменти, гармоніка. . З ними приходять і нові мелодії [34, с. 501-512].

Музика на творчу роботу «Коло» була взята з репертуару Стевана Хрестіча.

Музичних тем декілька:

Перша тема складається з 16т.

Друга тема складається з 16т.

Третя тема складається з 16т.

Четверта тема складається з 16т., потім вона змінюється завдяки варіації. На закінчення теми, музика поступово уповільнюється, пауза. Після паузи розпочинається п'ята тема, котра повторюється чотири рази в швидкому темпі. Вона більш динамічна завдяки ритму і музичних інструментів.

Жанр – танцювальна музика.

Лад – мажорний.

Форма – Рондо

Кількість тактів – 240т.

Музичний розмір – 2/4.

Хронометраж – 3.25 хв.

2.6. Опис костюмів

Національні сербські візерунки різноманітні, вигадливі і одночасно прості.

У них відбилася багата і багато в чому трагічна історія Сербії. У цих візерунках є мотиви християнські та мусульманські, споконвічні балканські і привнесені з інших частин Європи і з Азії .

Сербський народний костюм багатий та колоритний. У кожному районі існують свої відмінні риси. Візерунки, якими прикрашений одяг відбивають багату і дещо трагічну долю сербського народу. Різноманітні, вигадливі і одночасно прості, вони ввібрали в себе християнські та мусульманські мотиви. [37].

Чоловічий одяг складався з тунікоподібної сорочки і штанів. Верхній одяг - довгий каптан, коротка куртка з рукавами, Поверх якої одягається коротка безрукавки. У свята раніше носили короткий камзол без рукавів, з тонкого сукна, а замість безрукавки надягали коротку куртку з рукавами з такого ж матеріалу, що і камзол. Для танцю ми обрали камзол з курткою.

Раніше верхній одяг шили з рідкісного домотканого, а тепер частіше покупного сукна червоного або чорного кольору. Чоловічий костюм, особливо святковий, і зараз прикрашають срібними гудзиками або шнуром [24, с. 79-85].

Невід'ємною частиною чоловічого національного костюма був пояс. Вони були різного виду, візерункові, виткані з різнобарвною пряжі, та шкіряні.

На ногах досі носять вовняні панчохи до колін, поверх них – вовняні шкарпетки красивої в'язки та шкіряне взуття типу мокасин. В нашому випадку танцівники надягли джазовки.

Головні убори - солом'яні капелюхи, феси, зшиті з сукна або в'язані, хутрянні та суконні шапки. [37]. Для нашої постановки ми обрали солом'яні капелюхи.

Для жіночого сербського національного костюма характерна тунікоподібна сорочка багато прикрашена вишивкою, мереживом і тасьмою. Поверх сорочки надягають коротку багато прикрашену безрукавку з білого, синього або червоного сукна, оксамиту або сатину, без застібок, попереду - великий виріз. Обов'язкова деталь костюма – домотканий багато орнаментований фартух. Спідниці сербських селянок розрізняються по областям матеріалом, кроєм і назвою, їх шують з вовняних і бавовняних тканин. Підперізаються жінки поясами, схожими на чоловічі, тільки коротшими із застібками різного виду металевих пряжок [36].

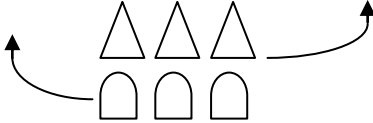
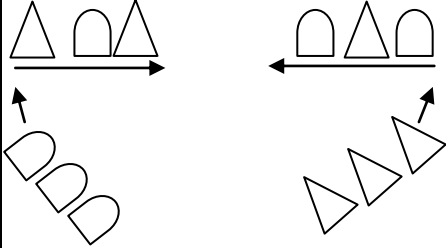
Взуття схожа на чоловіче – це панчохи, шкарпетки і опанки, тільки жіночі панчохи коротші. Дівчата в нашій постановці, танцюють в туфлях для народного танцю.

Розрізнялися головні убори і зачіски заміжніх жінок і дівчат. Взагалі головні убори сербських селянок в минулому були дуже різноманітні: носили феси (іноді їх обмотували хустками); різні шапочки, які обшивали шнуром, монетами або обвивали навколо них коси; хустки, зав'язані різними способами. У дні жалоби носили зазвичай чорні, а іноді і білі шалі. В даний час селянки найчастіше носять покупні хустки. Для нашої постановки ми обрали дівочий варіант, в якому волосся зібране у хитромудрій зачісці.

Народний костюм доповнюється різними прикрасами – монетами, намистами, сережками, браслетами, квітами.[42].

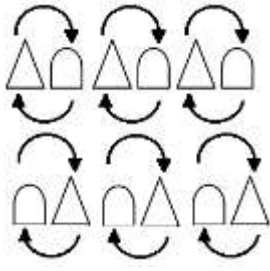
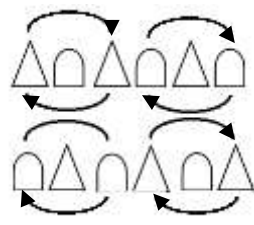
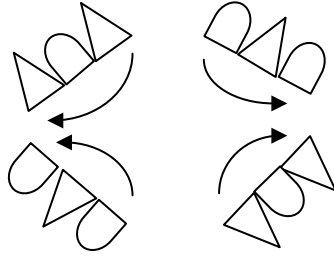
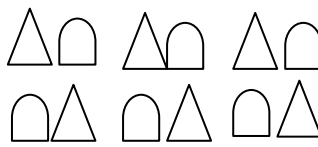
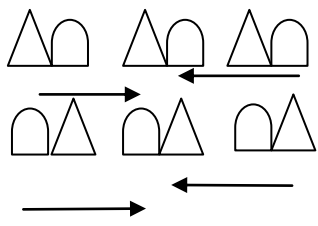
РОЗДІЛ 3 ЗАПИС ТАНЦЮ

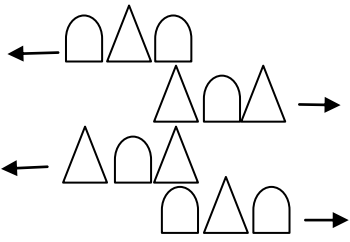
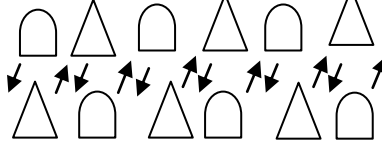
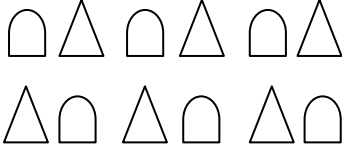
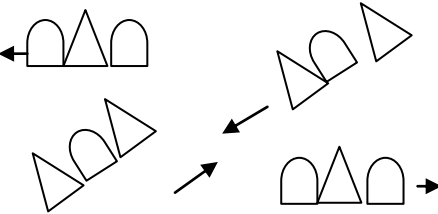
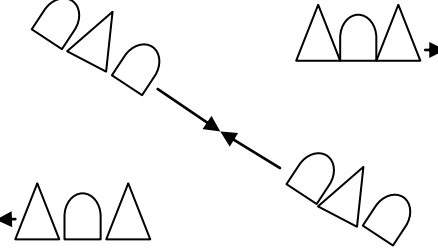
3.1. Сценарно-композиційний план

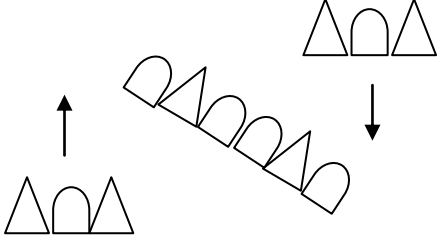

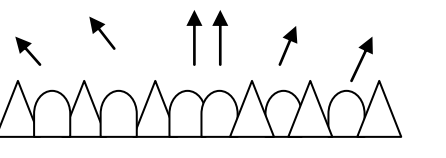
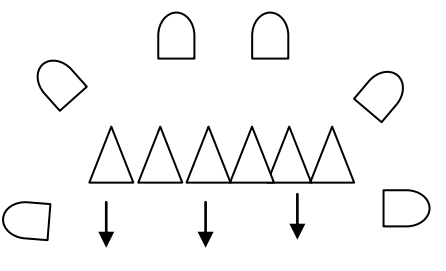
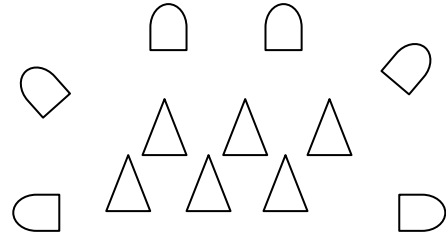
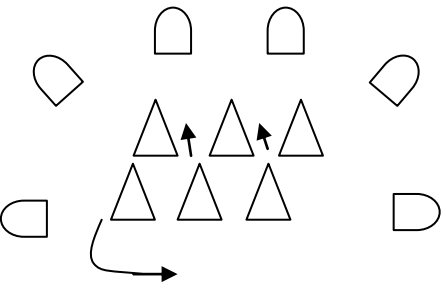
Сценарно-композиційний план	Такти	Малюнок	Опис дії
Експозиція	1-8		На одній половині сцени з'являються три хлопця, а на другій три дівчини та починають танцювати, виходячи один одному на зустріч.
	9-16		Хлопці та дівчата рухаються по півколу.
	17-24		На одній та на другій половині сцени з'являються три пари, виходячи на зустріч. Інші три пари

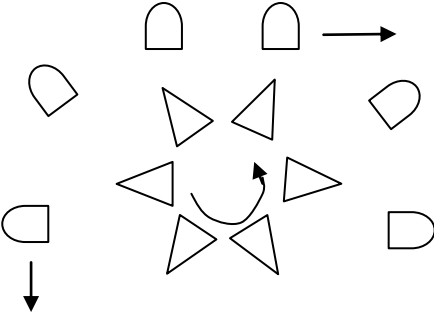
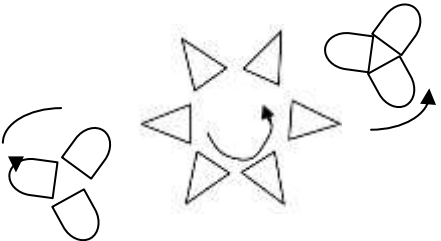
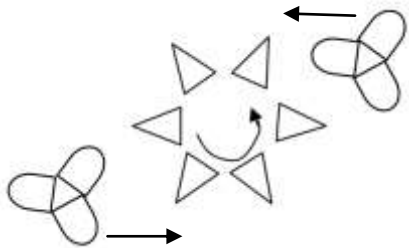
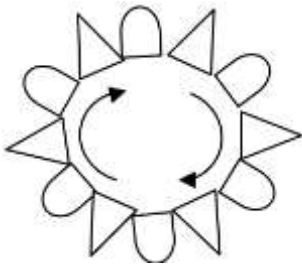
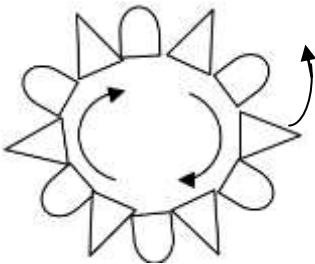
	25-32		продовжують рухатися по півколу на задній план.
Розв'язка	33-42		Виходять у дві лінії, виконують танцювальну комбінацію.
	43-56		Пари повертаються обличчям в коло, беруться за руки.
	57-64		Танцювальна комбінація по колу.
	64-78		Рухаючись по колу пари заводять у дві лінії.
	79-85-		

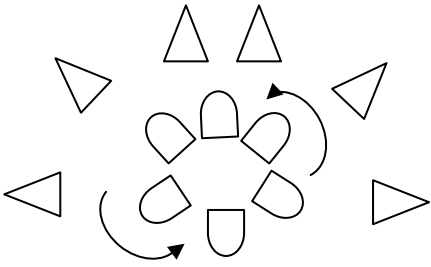
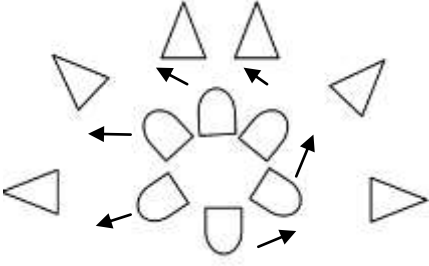
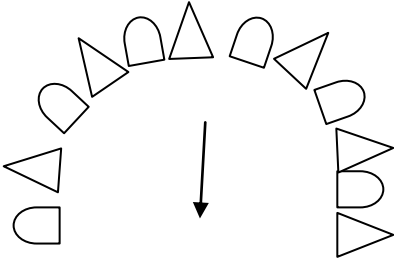

	96-84		Танцювальною комбінацією хлопець та дівчина міняються місцями, тримаючись за руки.
	97-104		Танцювальною комбінацією міняються місцями по три людини книжкою, кожен у своєму напрямку тримаючись за руки.
	104-112		
	113-120		Виконують танцювальну комбінацію.
	121-132		Дві лінії діляться навпіл. Танцювальними кроками міняються сторонами.

133- 144		Виходять у дві лінії.
145- 156		Перша та друга лінія танцювальними кроками міняються між собою місцями, проходячи у проміжок.
157- 168		Половина першої та другої лінії танцювальною комбінацією міняються між собою. Друга половина виконують танцювальну комбінацію просувачись в бік.
169- 172		Половина першої та другої лінії танцювальною комбінацією міняються між собою. Друга половина виконують танцювальну комбінацію просувачись в бік.
173- 182		Половина першої та другої лінії танцювальною комбінацією міняються між собою. Друга половина виконують

			танцювальну комбінацію просуваючись в бік.
	183- 186		Танцювальними кроками пари сходяться в одну лінію.
	186- 188		Танцівники виконують танцювальну комбінацію в одній лінії.
Розвиток дії	189- 190		Дівчата відходять на задній план у півколо.
	191- 194		Хлопці збираються в одну лінію, виконують танцювальну комбінацію.
	195- 196		Хлопці з однієї лінії вибудовують дві. Виконують танцювальну комбінацію.
	197- 200		Хлопці танцювальними кроками заводять на коло.

	201- 208		Дівчата танцювальними кроками заводять на два кола з боків сцени. Хлопці продовжують танцювати по колу.
	208- 212		Хлопці та дівчата продовжують танцювати по колу.
	213- 215		Дівчата заходять в коло до хлопців.
Кульмінація	216- 218		Танцювальна комбінація по колу
	219- 221		Хлопці заводять півколо на задньому плані.

	222- 230		Дівчата продовжують танцювати по колу.
	231- 232		Дівчата заходять у півколо до хлопців, беруться за руки.
	233- 236		Танцювальною комбінацією пари з півколо перебудовуються в одну лінію.
Розв'язка	237- 240		Фінальна танцювальна комбінація. Виконується в одній лінії. Завершується у точці, одній лінії.

3.2. Умовні позначення

 – хлопець

 – дівчина

 – напрям руху

3.3. Запис композиції

№	Картинка	Такти	Секунди	Дійові особи
1.	На одній половині сцени з'являються три хлопця, а на другій три дівчини та починають танцювати, виходячи один одному на зустріч.	1-8	0.7-0.22	Три хлопця та три дівчини
2.	Хлопці та дівчата рухаються по півколу.	9-16	0.23-0.35	Три хлопця та три дівчини
3.	На одній та на другій половині сцени з'являються три пари, виходячи на зустріч. Інші три пари продовжують рухатися по півколу на задній план.	17-24	0.36-0.43	Шість хлопців та шість дівчат
4.	Виходять у дві лінії, виконують танцювальну комбінацію.	25-32	0.44-0.50	Шість хлопців та шість дівчат
5.	Пари повертаються обличчям в коло, беруться за руки.	33-42	0.51-0.53	Шість хлопців та шість дівчат

6.	Танцювальна комбінація по колу.	43-56	0.54-1.01	Шість хлопців та шість дівчат
7.	Танцювальною комбінацією хлопець та дівчина міняються місцями, тримаючись за руки.	57-64	1.02-1.09	Шість хлопців та шість дівчат
8.	Танцювальною комбінацією міняються місцями по три людини книжкою, кожен у своєму напрямку тримаючись за руки.	64-78	1.10-1.16	Шість хлопців та шість дівчат
9.	Виконують танцювальну комбінацію.	79-84	1.17-1.23	Шість хлопців та шість дівчат
10.	Дві лінії діляться навпіл. Танцювальними кроками міняються сторонами. Виходять у дві лінії.	85-96	1.24-1.30	Шість хлопців та шість дівчат
11.	Перша та друга лінія танцювальними кроками міняються між собою місцями, про-	97-104	1.31-1.37	Шість хлопців та шість дівчат

	ходячи у проміжок.			
12.	Половина першої та другої лінії танцювальною комбінацією міняються між собою. Друга половина виконують танцювальну комбінацію просуваючись в бік.	104-112	1.38-1.42	Шість хлопців та шість дівчат
13.	Половина першої та другої лінії танцювальноюкомбінацією міняються між собою. Друга половина виконують танцювальну комбінацію просуваючись в бік.	113-120	1.42-1.46	Шість хлопців та шість дівчат
14.	Танцювальними кроками пари сходяться в одну лінію.	121-132	1.47-1.48	Шість хлопців та шість дівчат
15.	Танцівники виконуютьтанцювальну комбінацію в одній лінії.	133-144	1.49-1.52	Шість хлопців та шість дівчат
16.	Дівчата відходять на задній план у півколо.	145-156	1.53-1.155	Шість хлопців та шість дівчат

17.	Хлопці збираються в одну лінію, виконують танцювальну комбінацію.	157-168	1.56-2.06	Шість хлопців та шість дівчат
18.	Хлопці з однієї лінії вибудовують дві. Виконують танцювальну комбінацію.	169-172	2.07-2.21	Шість хлопців та шість дівчат
19.	Хлопці танцювальними кроками заводять на коло.	173-182	2.22-2.26	Шість хлопців та шість дівчат
20.	Дівчата танцювальними кроками заводять на два кола з боків сцени. Хлопці продовжують танцювати по колу.	183-186	2.27-2.31	Шість хлопців та шість дівчат
21.	Хлопці та дівчата продовжують танцювати по колу.	186-188	2.32-2.47	Шість хлопців та шість дівчат
22.	Дівчата заходять в коло до хлопців.	189-190	2.48-2.50	Шість хлопців та шість дівчат
23.	Танцювальна комбінація по колу.	191-194	2.51-3.01	Шість хлопців та шість

				дівчат
24.	Хлопці заводять півколо на задньому плані.	195-221	3.02-3.04	Шість хлопців та шість дівчат
25.	Дівчата продовжують танцювати по півколу.	222-230	3.05-3.10	Шість хлопців та шість дівчат
26.	Дівчата заходять у півколо до хлопців, беруться за руки.	231-232	3.11-3.16	Шість хлопців та шість дівчат
27.	Танцювальною комбінацією пари з півколо перебудовуються в одну лінію.	233-236	3.17-19	Шість хлопців та шість дівчат
28.	Фінальна танцювальна комбінація. Виконується в одній лінії. Завершується у точці, одній лінії.	237-240	3.20-3.25	Шість хлопців та шість дівчат

3.4. Опис комбінацій (за тактами)

Музичні такти	Опис руху
1-16	<p>Хлопці виходять з однієї куліси однією лінією, а дівчата з іншої, виконуючи комбінацію: крок правою ногою в бік, лівою крок навхрест, два кроки лівою, правою крок навхрест. П'ять кроків правою ногою в бік, лівою крок навхрест, крок лівою ногою, праву підставити, крок правою ногою, ліву підставити. крок правою ногою в бік, лівою крок навхрест, зіскок на дві ноги. Хлопці роблять комбінацію дзеркально. Руки на поясах сусідів.</p>
17-24	<p>Крок правою ногою, лівою підскок, крок правою ногою, лівою підскок, крок правою ногою, лівою підскок, переступити, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, переступання із заворотом стегна, підняти праву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, переступання із заворотом стегна, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, крок лівою ногою, підскок правою, підставити.</p> <p>Повтор три рази.</p>
25-28	<p>На одній та на другій половині сцени з'являються три пари, виходячи на зустріч, виконуючи комбінацію:Крок правою ногою, лівою підскок, крок правою ногою, лівою підскок, крок правою ногою, лівою підскок, переступити, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, переступання із заворотом стегна, підняти праву ногу зігнутою в</p>

	<p>коліні в гору на 90°, переступання із заворотом стегна, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, крок лівою ногою, підскок правою, підставити.</p> <p>Повернутися обличчям до глядача</p> <p>Інші три пари продовжують рухатися по півколу на задній план.</p>
29-36	<p>Плетінка вперед, переступити, підняти праву ногу зігнутою в коліні в сторону, п'яткою вперед на 90°(tirbouchon), переступити, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, чісанка назад.</p> <p>Повтор. За останньою чісанкою, підскок і повернутися обличчям в коло.</p>
37-48	<p>Моталочка правою, лівою, два голубця лівою ногою, переступити, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, переступання із заворотом стегна, підняти праву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, переступання із заворотом стегна, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°, крок лівою ногою, підскок правою, підставити.</p> <p>Повтор .</p>
49-54	<p>Пари виводять із кола дві лінії, виконуючи комбінацію: удар п'яткою пр.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, удар п'яткою лв.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне. Повтор.</p>
55-59	<p>Виконуємо ту саму комбінацію але із партнером, тримаючись за руки та міняючись місцями.</p>
60-65	<p>Моталочка з захлестом, носком у підлогу правою ногою два рази radebase по шостій позиції правою,</p>

	лівою ногою. Повтор.
66-74	Дві лінії діляться навпіл, виконуючи комбінацію:плетенка в бік, радебас по шостій позиції правою, лівою ногою, плетінка в бік, радебас по шостій позиції правою, лівою ногою. Виходять у дві лінії.
75-82	Перша та друга лінія міняються між собою місцями, проходячи у проміжок, виконуючи комбінацію: удар п'яткою пр.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, удар п'яткою лв.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, переступити, підняти праву ногу зігнутою в коліні в сторону, п'яткою вперед на 90°(tirbouchon), переступити, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°. Повтор.
83-90	Половина першої та другої лінії міняються між собою, по діагоналі, виконуючи комбінацію: плетінка в бік, радебас по шостій позиції правою, лівою ногою, плетінка в бік, крок, підскок, крок, підскок. Друга половина виконують танцювальну комбінацію просуваючись в бік. Зіскок по п'ятій позиції, крок навхрест, вибити ногу. Повтор навпаки.
91-108	Пари сходяться в одну лінію, виконуючи комбінацію: удар п'яткою пр.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, удар п'яткою лв.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, переступити, підняти праву ногу зігнутою

	в коліні в сторону, п'яткою вперед на 90°(tirbouchon), переступити, підняти ліву ногу зігнутою в коліні в гору на 90°. Повтор.
109-124	Танцівники виконують танцювальну комбінацію в одній лінії: удар п'яткою пр.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, удар п'яткою лв.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, синкопа, дівчина повертається під рукою хлопця.
125-128	Дівчата відходять на задній план у півколо.
129-136	Хлопці збираються в одну лінію, виконують танцювальну комбінацію: крок лв.н. права робить захлест зігнутою ногою в коліні назад, потім виноситься вперед і підставляється, крок пр.н. ліва робить захлест зігнутою ногою в коліні назад, потім виноситься вперед і підставляється. Випад в право в сторону, випад в ліво в сторону. Повтор.
137-152	Хлопці з однієї лінії вибудовують дві, виходячи плетінкою вперед. Присядка із заворотом колін.
153-166	Хлопці заводять на коло, кроки навприсядках із заворотом колін, перший хлопець робить кабріоль. Повтор.
167-178	Дівчата заводять на два кола простим бігом з боків сцени. Хлопці продовжують танцювати по колу
179-192	Дівчата заходять в коло до хлопців, виконуючи комбінацію: удар п'яткою пр.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, удар п'яткою лв.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не

	виворітне.
193-220	Хлопці заводять півколо на задньому плані. Дівчата продовжують танцювати по півколу, виконуючи комбінацію: крок, підскок, крок, підскок, плетінка, крок, крок у коло підскок, удар п'яткою, переступання, удар п'яткою, переступання. Повтор.
221-240	Дівчата заходять у півколо до хлопців, беруться за руки, виконуючи комбінацію: крок вперед, підскок, підскок, плетенка, удар п'яткою л.н. підскок забрати ногу на SurLe Cou-de-Pied не виворітне, плетінка зіскок по п'ятій позиції, крок навхрест, вибити ногу. Повтор. Фінальна танцювальна комбінація. Виконується в одній лінії. Завершується у точці, одній лінії.

ВИСНОВКИ

Дослідивши теоретичну основу роботи, а саме історичну довідку та мотиваційну частину, зробивши ідейно-тематичний аналіз, ми дійшли наступних висновків.

Сербський народ має свою багатовікову історію, яка відображається у культурній спадщині. В процесі збереження національних та естетичних цінностей велике значення має зацікавленість культурою інших країн. В ній закладено історію народу, його обряди, звичаї, темперамент та особливості ментальності.

Обрати сербський танець мене спонукала зацікавленість танцювальним мистецтвом країн ближнього зарубіжжя. Сербська культура є яскравим представником культур народів світу. Вона дуже схожа на культуру слов'ян, своїми традиціями та обрядами. Зокрема хореографічне мистецтво зображало трудову діяльність народу, його героїчну боротьбу, веселощі та святкування. За свою багатовікову історію, танцювальна культура Сербії піддавалась впливу багатьох країн, безпосередньо це були такі країни, як Угорщина, Румунія, Хорватія, Болгарія та інші. За багато століть існування людства утворилась велика кількість сюжетів самих танців, що вражають багатством лексики, ритмічними малюнками та різноманіттям їхніх мелодій. Сформувавши спільні з іншими культурами структурні рішення, сербська хореографія створила свою танцювальну лексику, яка виражається в її властивій манері і прийомах. Тема сербського танцю є надзвичайно цікавою для вивчення та створення авторської роботи. Переглянувши відео матеріали сербських танців, ми були вражені лексикою та манерою виконання одного з них. Це – танець «Коло», у якому швидкий темп, надаючи динаміки, створює неймовірний танцювальний вир на сцені. Визначившись з постановкою ми склали лібрето та зробили ідейно-тематичний аналіз роботи,

розробили архітектоніку твору, яка складається з: експозиції, зав'язки, розвитку дії, кульмінації та розв'язки, визначено тему, ідею, стиль, жанр, форму, вид творчої роботи.

Дослідивши темперамент та особливості сербського народу, ми обрали дійових осіб та виконавців. Це студенти 1 – 4 курсів денної форми навчання спеціальності хореографія.

Проаналізувавши історію музичної культури цього регіону, ми визначили загальні особливості сербської музики. Ними є: наростання в швидкий темп; ламаний ритм; струмка мелодія звучання; квадратна. А також дізнались про музичні інструменти Сербії. Музичною основою твору послуговувала композиція, взята з репертуару сербського композитора Стевана Хрестіча. Її мажорний лад, динаміка, різні теми, з уповільненням та прискоренням темпу, надають змогу якнайкраще розкрити особливості тацю «Коло».

Ознайомившись з історією сербського вбрання, ми, попрацювавши з художником, розробили сценічні костюми для нашої постановки, ескізи яких представлені у додатках.

Розробляючи сценарно-композиційний план, ми розписали нашу постановку по тактах з описом комбінацій та напрямку руху, використовуючи умовні позначки.

Виконавши останню частину нашої роботи «запис танцю» та створивши на його основі танцювальний номер можна сказати, що ми завершили та виконали всі завдання нашого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асафьев В.Б. О народной музыке. / В.Б. Асафьев. – Л.: "Музыка" – 1987.
2. Богаткова Л.Н. Танцы разных народов. Методическое пособие с нотным приложением для фортепиано. / Л.Н. Богаткова — М.: Молодая гвардия, 1958. — 285 с.
3. Боголюбська М.С. Музично-хореографічне мистецтво в системі естетичного і морального виховання. / М.С. Боголюбська. – М. : ВНМЦ НТ і КПР, 1986. - С. 5 – 32.
4. Борзов А.А. Танцы народов СССР. / А.А. Борзов. - М.: ГИТИС, 1984. - С.47-84.
5. Валукін Є.П. Проблеми спадщини в хореографічному мистецтві. / Є.П. Валукіна. – М. : Мистецтво, 1992. - 256 с.
6. Голдрич О.С. Хореографія : Посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю./ О.С. Голдрич. – Львів : Край, 2003. – 348с.
7. Гуменюк А.А. Як записувати народні танці / А.А. Гуменюк. – К.: Мистецтво, 1982. – 101 с.
8. Гусев В.Е. Эстетика фольклора. / В.Е. Гусев. –Л.: 1967.
9. Гусев Г.П. Методика преподавания народного танца / Г.П. Гусев // учебное пособие для Вузов. Упражнения у станка. – М.: ГИЦ Владос, 2002. – 208 с.
10. Елена Гордина: Музыкальная культура Сербии, Хорватии, Словении / Е. Гордина. –Музыка, 2008г.-288с.
11. Зайцев Є. Основи народно-сценічного танцю / Є. Зайцев. – К. : Мистецтво, 1976. – 356 с.
12. Зацепина К., Климов А., Рихтер К., Толстая Н., Фарманянц Е. Народно-сценический танец. – М.: Искусство, 1976.

- 13.История культур славянских народов. В 3-х тт. — Т. I: Древность и Средневековье. — М.: ГАСК, 2003. — 488 с.
- 14.Исторія культури / навч. посібник / наук. редактор В.М.Шейко – К., «Кондор», 2004. – 763 с.
- 15.Исторія світової культури / навчальний посібник / Керівник авт. колективу Л.Т.Левчук – 3-тє вид., стереотип. – К., «Либідь», 2000. – 368 с.
- 16.Киреева К. История костюму. / К. Киреева. – М. : Просвещение, 1970. – 166 с.
- 17.Країнознавство. Частина I. Культура народів слов'янських країн Навчальний посібник Ю.М. Алексєєв, В.І. Наулко, Н.В. Руденк К.: Київський славістичний університет, 2002. - 121 с.
- 18.Литвиненко В. Зразки народної хореографії / В.Литвиненко // підручник. 2-е видання. – К.: Альтерпрес, 2008. – 328 с.
- 19.Мартинов А. Ю. Сербія // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2012. — Т. 9 : Прил — С. — С. 537. — ISBN 978-966-00-1290-5.
- 20.Мартынов И.С. Мокраньяц и сербская музыка. / И.С. Мартынов. – М.: 1958;
- 21.Матусевич Н. Хореографічне мистецтво / Н.Матусевич – К.: Мистецтво, 1963. – 46с.
- 22.Миропольська Н.Є., Белкіна Є.В., Масол Л.М., Оніщенко О.І. Художня культура світу: Європейський культурний регіон / Н.Є.Миропольська, Є.В.Белкіна, Л.М.Масол, О.І.Оніщенко. – К.: Вища шк., 2001. – С.7
- 23.Музыкальный энциклопедический словарь. – М.: «Советская энциклопедия», 1990.
- 24.ОвсяныйН.Р. Сербия и сербы / Н.Р. Овсяный.– Москва: Книга по требованию – 302с.

25. Народно-сценический танец. ч. 1 : учеб.-метод. пособие для средн. спец. и высш. учеб. заведений искусств и культуры. – М.: Искусство, 1976. – 224 с.
26. Никифоров К.В. Сербия на Балканах. XX век. / К.В. Никифоров – Москва: Индрик, 2012. — 176 с. — ISBN 978-5-91674-209-1.
27. Стамеров К.К. Нариси з історії костюмів / К.К. Стамеров - В 2-х ч. – ч.1. – К., «Мистецтво», 1978. – 243 с.
28. «Танцы разных народов» Молодая гвардия /Л.Н. Богаткова. – 1958г
29. Ткаченко Т. Народні танці / Т. Ткаченко. – М. : Мистецтво, 1975. – 395 с.
30. Худеков С. Искусство танца. История. Культура. Ритуал. / С. Худеков. – М. : ЭКСМО, 2010. с – 540 с.
31. Шевченко К. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії / К. Шевченко// навчально-методичний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв України. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 350 с.
32. Энциклопедический словарь Брокгауза и Эфрона. Т. 58. Ст. «Сербия», «Сербская литература», «Сербы». История сербского народа. Белград, 1987.
33. Ямпольский И., Музыка Югославии. / И. Ямпольский– М.: 1958
34. Ястребов И.С. Обычаи и песни турецких сербов. / И.С. Ястребов– СПб.: Типография В. С. Балашева, 1889. — 626 с.
35. Етнографія та побут народів світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://04.com.ua/ccsp/2339-narodnoie-iskystvo-belorys.html>
36. Народное творчество сербов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib7.com/evropa/752-narodnoe-tvorchestvo-serbov.html>
37. Сербский национальный костюм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://trikotaj-serbii.livejournal.com/46425.html>
38. Сербский танец [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://balkan-life.ru/serbskiy-tanets>

39. Структура танцювальної музики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.landgralo.ru/rus4.html>
40. Традиції популярні танці світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dancesport.by/content/traditsionnye-populyarnye-tantsy>
41. Фольклор мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ifolka.ru/serbia/srb_1.html

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

